

**แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด
ของสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง
Guide line the best practice prevent anti drug in school :
Case study Secondary school in Phatthalung provience**

มทธร พูลสวัสดิ์ *

รองศาสตราจารย์ ดร. ไมตรี จันทรา**

ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการ
การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพัทลุง : กรณีศึกษาโรงเรียน
มัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง ได้แก่ โรงเรียนพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง และโรงเรียนนิคมควนขนุน
วิทยา ซึ่งได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นในการดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
สถานศึกษา ปี 2546 จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการ
โรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานการดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญห
ยาเสพติด ครูแนะแนว คณะกรรมการนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ตำรวจสาย
ตรวจประจำโรงเรียน โรงเรียน ละ 7 คน รวม 21 คน โดยการเลือกเจาะจง ระเบียบวิธีการวิจัยเชิง
คุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสังเกต โดย
ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

***กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหายาเสพติด พบว่าสถานศึกษามีปัญหานักเรียนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งเป็นผู้เสพและผู้ค้าที่ไม่แตกต่างกัน มีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน การระบาดของยาเสพติดมีความรุนแรงในปี พ.ศ. 2547 - 2551 และเบาบางลงในระยะเวลาต่อมาเนื่องจากการประกาศนโยบายยุทธศาสตร์ 5 ร้ว ป้องกันของรัฐบาล และพบว่ามียาเสพติดชนิดใหม่ที่เข้ามาระบาดในสถานศึกษา เช่น น้ำดื่มใบกระท่อม นอกเหนือจากยาบ้าที่มีมากในสถานศึกษา การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา กัญชา น้ำดื่มใบกระท่อมสูตร 4 คุณ100 ยังพบอย่างต่อเนื่อง

1.1 ปัญหาด้านครอบครัว พบว่าสถานการณ์ปัญหาการใช้ยาเสพติดในสถานศึกษา มาจากครอบครัว ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง และเศรษฐกิจของครอบครัวพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น ทิ้งลูกหลานอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรืออยู่ตามลำพัง ครอบครัวขาดความอบอุ่น หันไปใช้ยาเสพติด

1.2 ปัญหาการเรียน และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีผลการเรียนไม่ดี และมีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านอื่นๆ เช่น ทะเลาะวิวาท ชู้สาว การออกกลางคัน หันเรียน

2. การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่าสถานศึกษาจากกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดที่คล้ายคลึงกัน การดำเนินงานยึดหลักการมีส่วนร่วม การจัดองค์กร การเฝ้าระวัง และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีโครงการ และกิจกรรมนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบตามบริบทของสถานศึกษา เช่น โรงเรียนพัทลุงใช้รูปแบบนักเรียนสายสืบตาต๊ปปะรด โครงการคืนคนดีสู่สังคม เข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงของโรงเรียนสตรีพัทลุง โครงการหิ้วปิ่นโตไปวัดในวันธรรมะสวนะของโรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา และกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศสามารถแก้ไขลดปริมาณการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา

คำสำคัญ : แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ABSTRACT

This research was aimed at studying guideline best practice prevent anti drug in school : case study secondary school in Phatthalung provience. The research samples included 21 persons from 3 schools by positive sampling, administrators, assistant administrator, teacher responsibility prevent anti drug in school, teacher guides, chairman students, fundamental board for primary school and polices. The methodology qualitative research, data collection instrument using interviews, inductive focus groups and observations. The statistics utilized in data analysis describe.

The research findings was follow :

1. Student problem situation, problem for student in 3 schools have problem such as drugs, and other behavior for summary.

1.1 drugs problem school in 3 case studies are have contacts drug, drug use, seller drug amphetamine and other drug in school are different to depend on school size, many violent drug use in school before 2009 year and drug use decreasingly continuous from policy strategy 5 hurdles anti drug of government. However as whole have new other drugs use in school for example 4 X 100, mixed cocacola plus M tustive plus Mitragyna, Basically aldosed drug ues cigarette, alcohol and marijuana.

1.2 Family problem as a whole problem drug use in school come from family for students, family broken, divorce, unhappiness in family, economic, Finally drug use.

1.3 Study problem and other behavior, students who have drug use are low result and have risk behavior quarrel and fight, sex, out class finally out of school.

2. Best practice prevent problem drug use in school as whole school in 3 case studies have guide line best practice prevent anti drug use for student as same as to begin with participant, organization, observed gard and system take care and help students in school, in addition in school for case study have many projects activity such as spy pineapple eye in Phatthalung school, give good persons sent to social in Satri Phatthalung school and project hold tiffins to temple for Nikhomkuankanunvittaya school, Though problem drugs use in school and drugs use other place many problem, but in secondary school Phatthalung provience reduce problem drugs use in school.

Keywords : best practice

บทนำ

ปัญหาอาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย ที่ส่งผลกระทบต่อการค้ารงชีวิตและภาวะเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง นอกจากนี้เป็นปัญหาระดับประเทศแล้วยังส่งผลกระทบต่อประชากรในทุกส่วนต่างๆ ของโลกด้วย ปัญหาอาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญ

ที่รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยต่างก็ให้ความสำคัญไปตามสถานการณ์ เช่น ปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทันสมัย ส่งผลให้การวิถีชีวิตและความ เป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2545) อาเสพติดสามารถ

ผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผลิตขึ้นในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ใช้สารผสมที่ออกฤทธิ์รุนแรงยิ่งขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า มีการนำเทคโนโลยีในการสื่อสารช่วยในการผลิต การขายเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้เยาวชนใช้สารเสพติดมากขึ้น อันนำมาสู่ความสูญเสียแก่ประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากยาเสพติดเป็นสิ่งที่ให้โทษแก่ผู้เสพทั้งร่างกายและจิตใจ กล่าวคือทำลายสุขภาพให้ทรุดโทรม อารมณ์ผิดปกติ ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสังคม เนื่องจากผู้เสพยาเสพติดเหล่านี้เป็นต้นเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ การประกอบอาชญากรรม ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลต้องสูญเสียเงินในการป้องกันและปราบปราม การบำบัดรักษาผู้ติดยา การสูญเสียเจ้าหน้าที่ของรัฐ (สำนักวิจัยเอแบคโพล, 2544) แต่ที่สำคัญที่สุดคือการสูญเสียเยาวชนในวัยเรียนที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต หากเยาวชนเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพที่เสื่อมถอยยอมเป็นการสูญเสียที่ร้ายแรงของประเทศชาติ (รัชนิณ ระนอง, 2545)

จากสถานการณ์ของปัญหายาเสพติดดังกล่าวที่มีความรุนแรงมากขึ้น มีการใช้ยาตัวใหม่ และมีส่วนผสมที่แปลกใหม่ในกลุ่มวัยรุ่น เช่น 4 คุณ 100, น้ำดื่มใบกระท่อมผสมจี๋ได้จากเชิงตะคอนเผาศพ ที่สำคัญคือกลุ่มผู้เสพยาผู้ใช้อยู่ในกลุ่มนักเรียนในระดับ

มัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือนักเรียนในระดับประถมศึกษา ทำให้มองเห็นปัญหาอันใหญ่หลวง เพราะช่วงระดับการศึกษาดังกล่าวเป็นช่วงของวัยรุ่นที่กำลังเรียนรู้ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เพื่อเตรียมตัวสู่การเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เป็นกลังสำคัญของครอบครัว และสังคมและประเทศชาติในอนาคต เป็นวัยที่ชอบสร้างจุดเด่นให้กับตนเอง ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ชอบเลียนแบบ หรือเอาอย่างเพื่อน (สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย, 2537) เมื่อเยาวชนมีพฤติกรรมดังกล่าว เช่น ความอยากรลอง การเข้ากลุ่มเพื่อน การชอบเลียนแบบ การใช้เวลาว่างที่ไม่เกิดประโยชน์ การขาดความดูแลเอาใจใส่ ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวขาดความอบอุ่น จึงตกเป็นเป้าหมายของยาเสพติด ลักษณะการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนไม่ใช่ใช้เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนหนังสือ แต่เป็นการรวมกลุ่มในทางที่ผิดนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาท การมั่วสุมทางเพศ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความล้มเหลวทางการศึกษา (สำนักงาน ปปส. ม.ป.ป.) การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาต้องอาศัยการผนึกกำลังของทุกฝ่าย ที่มีส่วนร่วมและสร้างกระแสในการต่อต้านยาเสพติด การให้ความรู้แก่เยาวชนในสถานศึกษา การสร้างความรู้ความตระหนักแก่ผู้ปกครองนักเรียน การมีครอบครัว

เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้การปฏิบัติที่เป็นเลิศในสถานศึกษาซึ่งเน้นการวางแผน การจัดการ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของรัฐโรงเรียน การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา การปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็งเป็นระบบ จริงจัง และจริงจัง เน้นการมีส่วนร่วมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานโดยผู้เรียนในสถานศึกษาปลอดยาเสพติดอย่างถาวรสามารถเป็นแบบอย่างแก่สถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป ซึ่งจังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดประตูภาคใต้ตอนล่าง เป็นเส้นทางไปสู่จังหวัดอื่นๆ อีก 6 จังหวัด ซึ่งปัญหาของยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญ กลุ่มของนักเรียนจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอันส่งผลกระทบต่อปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาผู้สาว และปัญหาการเรียนของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ ขณะเดียวกันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง ซึ่งจังหวัดพัทลุง มีจำนวนโรงเรียน 29 โรงเรียน มีนักเรียน ชาย หญิง จำนวน 22,898 คน และมีนักเรียนบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ชาย 220 คน หญิง 5 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชาย 286 คน หญิง 12 คน (สำนักงานป.ส. ภาค 9, 2553) ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็น

เลิศในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นในการดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานป้องกันยาเสพติดของสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพัทลุง

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
3. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในระดับต่างๆ ใช้วางแผนพัฒนาแก้ไขและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. โรงเรียนที่ใช้ในกรณีศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง และโรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา โรงเรียนดีเด่นด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด กรมสามัญศึกษา ปี พ.ศ.2546 ซึ่งแต่ละโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) การสัมภาษณ์ระดับลึก (In - Depth Interview) การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Groups Discussion) และวิธีการสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field - Note)

3. เขียนรายละเอียดข้อมูล

4. จัดกลุ่ม ประมวลความรู้ และวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ที่ได้รับมอบหมาย

ให้เป็นผู้ปฏิบัติงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ครูฝ่ายแนะแนว คณะกรรมการนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจประจำโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง เลือกโดยวิธีการเจาะจงผู้ที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงกลุ่มละ 1 คน รวม 21 คน ดังนี้

1. โรงเรียนพัทลุง

จำนวน 7 คน

2. โรงเรียนสตรีพัทลุง

จำนวน 7 คน

3. โรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา

จำนวน 7 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 (ส่วนแยกพัทลุง) เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสืออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ถึงผู้บริหารโรงเรียนพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง และโรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา ใช้การ

สัมภาษณ์ สันทนา กลุ่ม และสังเกต นำข้อมูล
ที่ได้มาวิเคราะห์

3. ผู้ศึกษาใช้เวลาในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาทั้ง 3
โรงเรียนด้วยตนเอง สัปดาห์ละ 3 วัน ใช้เวลา
3 สัปดาห์ ต่อ 1 โรงเรียน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัว
ผู้วิจัย ซึ่งนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด
เพราะการวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่เกิดจากการ
ปฏิสัมพันธ์บุคคลที่ให้ข้อมูลของโรงเรียนทั้ง
3 แห่ง สร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้
ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ผู้วิจัยได้
เตรียมอุปกรณ์สำหรับการบันทึกเสียง การ
ถ่ายภาพ และกระดาษสำหรับจดบันทึกข้อมูล
ที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มโดยใช้เครื่องมือ
และวิธีการวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview)
การสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
สำหรับทำการวิจัย ได้แก่

1.1 การสัมภาษณ์แบบไม่มี
โครงสร้าง (Unstructured Interview) หรือ
การสัมภาษณ์แบบ ไม่เป็นทางการ (Informal
Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน
ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียน การสัมภาษณ์
วิธีนี้ทำให้ผู้วิจัยมีอิสระในการตั้งคำถาม
ภายใต้กรอบเนื้อหาที่ต้องการทราบ ซึ่งผู้วิจัย
ได้ตั้งแนวคำถามแบบกว้างๆ ไว้ก่อน
ล่วงหน้า เพื่อให้มีประเด็นที่ต้องการในการ
สัมภาษณ์ที่ชัดเจน นอกจากนี้การสัมภาษณ์

แบบไม่เป็นทางการ ยังเป็นวิธีการพูดคุยที่
เป็นธรรมชาติ ไม่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มี
ความรู้สึกว่ากำลังถูกซักถาม ทำให้ข้อมูลที่ได้
มีความละเอียดและเป็นจริง ผู้วิจัยได้เลือกใช้
วิธีการนี้พูดคุยกับบุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก ใน
เรื่องที่เกี่ยวข้องสาเหตุของปัญหา การป้องกัน
แก้ไขปัญหายาเสพติด และแนวทางการ
ปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา การจัด
องค์กร การมีส่วนร่วม การเฝ้าระวัง และการ
จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
สถานศึกษา

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In -
Depth Interview) ในกลุ่มเป้าหมายคือ ครู
ผู้รับผิดชอบงานการป้องกันแก้ไขปัญหายา
เสพติดในโรงเรียน ครูแนะแนว ผู้วิจัยจะ
สัมภาษณ์ในคำถามกว้าง ๆ ภายใต้กรอบ
เนื้อหา และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแนว
คำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นต่างๆ ไว้ล่วงหน้า
โดยใช้บรรยากาศที่เป็นกันเองให้มากที่สุด
วิธีการนี้จะสามารถได้ข้อมูลที่แม่นยำและได้
ข้อมูลที่ตรงที่สุดในขั้นตอนนี้จะขออนุญาต
จากผู้ให้สัมภาษณ์บันทึกเทป

2. แบบบันทึกสนทนากลุ่ม
(Focus Groups Discussion Note) ในกลุ่มเป้าหมาย
คือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแทน
กรรมการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ตำรวจสาย
ตรวจ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง

แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียน และการจัดกิจกรรมต่างๆ การรวมกลุ่ม สนทนาผู้เข้าร่วมกลุ่มประมาณ 8 คน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ซักถาม อย่างเป็นกันเอง วิธีการถามจะมีการกำหนด แนวคำถาม และกำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ แนวคำถามจะ เรียงจากคำถามทั่วไปแล้วเข้าสู่เนื้อหา และลง ท้ายด้วยเนื้อหาเบาๆ เพื่อให้บรรยากาศเป็น กันเองมากที่สุด ระยะเวลาใช้ประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยมีการบันทึกเทป และ ประมวลความรู้ควบคู่ไปกับการสนทนากลุ่ม

3. แบบสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field – Note) ผู้วิจัยใช้การ สังเกตพฤติกรรม กิจกรรมต่างๆ ของ สถานศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด พร้อมกับการจดบันทึก

4. อุปกรณ์ภาคสนาม อุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ภาคสนาม ได้แก่แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม ที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าเพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เทปบันทึกเสียงใช้บันทึกเสียงขณะที่มีการ สัมภาษณ์ และกล้องถ่ายรูปใช้บันทึกภาพ สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ การอธิบายข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ กระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล ตลอด ระยะเวลาในภาคสนาม โดยแต่ละวันจะมีการ

เก็บข้อมูลและบันทึกอย่างละเอียด และนำมา จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ไปด้วย ทำให้ มองเห็นประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์ และต้อง เก็บเพิ่มเติม จนได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว จึงนำ ข้อมูลมาแยกประเภท และจัดหมู่อย่างเป็น ระบบ นำมาวิเคราะห์ประมวลข้อมูลได้เป็น แนวคิด แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เชื่อมโยง ดีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้ ทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ใน รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Describe Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหายาเสพติดของนักเรียน พบว่า สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีปัญหาเรื่องนักเรียนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่ เป็นผู้เสพและ ผู้ค้ายาเสพติดที่ไม่ แตกต่างกัน นอกจากนี้ สถานการณ์ด้านยาเสพติดของทุกสถานศึกษามีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงปี 2547 – 2551 และความรุนแรงเบาบางลงบ้างในช่วงปี 2552 ที่รัฐบาล ประกาศนโยบาย 5 รั่ว ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด และรัฐบาลใช้เป็นนโยบายเร่งด่วนในการปราบปรามยาเสพติดปี 2553 สิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2554 ซึ่งการปราบปรามตามโครงการดังกล่าวเกิดผลดีแก่โรงเรียนในระดับน่าพอใจ แต่จากการศึกษายังพบว่ามียาเสพติด ที่นอกเหนือจากยาบ้าที่มีในสถานศึกษา มียาเสพติดประเภทน้ำต้มใบกระท่อมที่ปัจจุบันยังไม่มีชุดนำยาตรวจหาสารดังกล่าว ในขณะที่สารเสพติดที่ไม่ผิด

กฎหมายประเพณีบุหรี สุรา มีการใช้กันอย่าง ต่อเนื่องใน กลุ่ม นักเรียน ทั้ง ที่มี พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจำหน่าย บุหรี และสุราสำหรับเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี แล้ว ก็ตามแต่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายที่ เคร่งครัดทำให้ปัญหาดังกล่าว มาจาก ปัจจัยพื้นฐานหลายประการ และส่งผล กระทบดังนี้

1.1 ปัญหาด้านครอบครัว
สถานการณ์ปัญหาด้านครอบครัวถือเป็น ปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง ซึ่งพบว่าทุกสถานศึกษามีนักเรียนที่มีปัญหา ด้านครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก หย่า ร้าง พ่อแม่ไปทำงานต่างพื้นที่ นักเรียนต้อง อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีแต่พ่อหรือแม่ อาศัย อยู่กับปู่ย่า ตายาย ญาติ เพื่อน หรืออาศัยอยู่ ตามลำพัง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าว ขาด ที่พึ่ง ขาดความรักความอบอุ่น และขาดผู้ที่ให้ คำปรึกษา

1.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ
พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในทุกสถานศึกษามา จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับ ปานกลางลงมา หรือบางส่วนมาจาก ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจถึงแม้ว่า รัฐบาลให้การอุดหนุนตามโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ แต่ก็ยังไม่สามารถช่วย แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มากนัก ผู้ผู้ปกครอง บางรายมีอาชีพที่ไม่มั่นคง สถานการณ์ด้าน เศรษฐกิจทำให้ผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น เพื่อหารายได้เสริม เพื่อช่วยเหลือครอบครัว

1.3 ปัญหาด้านผลการเรียน
นักเรียนของสถานศึกษาทุกแห่งมีนักเรียนที่มี ผลการเรียนรู้ไม่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ อยู่ ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากนักเรียนกลุ่มดังกล่าว ไม่เข้าห้อง เรียน หนีเรียน ขาดเรียน ไม่สนใจ เรียน ขาดคุณธรรม จริยธรรม ไม่บรรลุ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ต้องออกกลางคันไม่จบการศึกษา

1.4 ปัญหาการทะเลาะวิวาท
และการใช้ความรุนแรง สถานการณ์ทะเลาะ วิวาท พบว่าทุกสถานศึกษานักเรียนมี พฤติกรรมที่ทะเลาะวิวาทมากขึ้น และนิยมใช้ ความรุนแรง ทำร้ายร่างกายส่วนใหญ่พบ นักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย

1.5 ปัญหาด้าน สภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง พบว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และ สภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียนมีความเสี่ยง โดยในบริเวณพื้นที่เมือง จะมีความเสี่ยงจาก ความแออัดของชุมชน หอพัก ร้านเกม ร้าน อินเทอร์เน็ต คาราโอเกะ ห้างสรรพสินค้า สถานบันเทิง และแหล่งอบายมุขต่าง ๆ ในขณะที่เขตพื้นที่ชนบทจะมีความเสี่ยงด้าน ความไม่ปลอดภัยภายในชุมชน และใน สถานศึกษา การใช้โทรศัพท์มือถือของ นักเรียนที่โรงเรียนพัสดุ โรงเรียนสตรีพัสดุ อนุญาตให้นักเรียนนำมาโรงเรียนได้ ส่วน โรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยายังไม่อนุญาตให้ นักเรียนนำมาโรงเรียน แต่มีนักเรียนบางกลุ่ม ยังลักลอบนำ โทรศัพท์มือถือมาไว้ใน

โรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการที่นักเรียนใช้เป็นช่องทางในการทำกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนมีพื้นที่รวมกลุ่มในการทำกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ

2. ผลการศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ในโรงเรียนของโรงเรียน

กรณีศึกษา 3 โรงเรียน

แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำโครงการ จัดกิจกรรม ในรูปแบบของ การจัดองค์การ การมีส่วนร่วม การเฝ้าระวัง ป้องกัน และจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนพัทลุง ให้ความสำคัญในการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการให้ความรู้แก่นักเรียน โดยการติดตั้งกล้องวงจรปิดเฝ้าระวังในโรงเรียน การจัดกลุ่มนักเรียนสายสืบสัปดาห์ละครั้ง ติดตามสอดส่องดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การดำเนินงานตามโครงการ To be number one ด้วยการให้ความรู้แก่นักเรียน อบรมนักเรียนแกนนำ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด การเข้าค่ายปฏิบัติธรรมของนักเรียน การตรวจปัสสาวะ และให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียน กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง การจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนทุกกลุ่มอย่างเป็นระบบโดยเน้นการมี

ส่วนร่วม

2. โรงเรียนสตรีพัทลุง ให้ความสำคัญในการป้องกัน การเฝ้าระวัง จัดโครงการคืนคนดีสู่ห้องเรียน โครงการคืนคนดีสู่สังคมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และยาเสพติด โดยภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และคนใกล้ชิด โครงการห้องน้ำสีขาว การกำหนด 2 มาตรการในการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบ

3. โรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา ให้ความสำคัญในการป้องกัน การเฝ้าระวัง การให้ความรู้แก่นักเรียน เชิญวิทยากรภายนอกให้ความรู้แก่นักเรียนในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง โครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โครงการหิ้วปิ่นโตไปวัดในวันธรรมสวนะ ซึ่งเป็นโครงการดีเด่นของโรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 โครงการทดแทนบุญคุณครูพระ ครูพระที่สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ บูรณาการวิชาธรรมศึกษาและวิชาพระพุทธศาสนา และการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง การตรวจปัสสาวะนักเรียน ยึดหลักการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันในทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของสถานศึกษา เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในชุมชนเมือง และโรงเรียนขนาดกลางในชนบทต่างก็ประสบกับปัญหาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง แต่สถานศึกษากรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดองค์กร การเฝ้าระวัง การป้องกัน การให้ความรู้ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้โครงการ และการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจนทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา และปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ จนทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง ถึงแม้ว่าปริมาณการลดจำนวนลงของแต่ละสถานศึกษาลดลงในปริมาณน้อยก็ตาม ซึ่งเป็นความพึงพอใจของแต่ละสถานศึกษาเป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best practice) ที่สถานศึกษาอื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

แนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สำนักงานปปส. และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการ

ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ดังนี้

1. การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน การทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องยาเสพติด ทั้งกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันที่ได้จากการปฏิบัติของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่

1.1 โดยการจัดให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านยาเสพติด เพื่อให้มีความรู้เท่าทันสถานการณ์ตระหนักถึงอันตราย และบทลงโทษทางกฎหมาย ตลอดจนมีแนวคิดร่วมกันในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.2 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด ยาเสพติดชนิดใหม่ผ่านสื่ออย่างสร้างสรรค์ และมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การแสดง การจัดฝึกอบรม การจัดประกวด การเผยแพร่ผ่านวิทยุ วิทยุชุมชน นิทรรศการ แผ่นพับ โปสเตอร์ หนังสือหรือสิ่งพิมพ์ โดยสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์อาจเป็นสื่อที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและสื่อที่สถานศึกษาผลิตขึ้นเอง นอกจากนี้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.3 การให้โอกาสและสร้างความยอมรับ โดยให้โอกาสนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือนักเรียนที่ผ่านการบำบัดยาเสพติด เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนทั้งกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพปรับเปลี่ยนทัศนคติ เช่น การสนับสนุนให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงบรรพชาภาคฤดูร้อน อบรมธรรมะ นอกจากนี้หากนักเรียนกลุ่มเสี่ยงสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษาจนเป็นที่ประจักษ์แล้ว สถานศึกษาควรให้รางวัลเพื่อสร้างศรัทธาใจ และการยอมรับของสังคม

1.4 การพูดคุยปรึกษาหารือ เปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ปรึกษาครูแนะแนว ครูที่ปรึกษาเพื่อนนักเรียนอย่างสนิทสนมแบบ “น้องปรึกษาพี่” หรือ “เพื่อนช่วยเพื่อน” การสร้างสถานการณ์ของการพูดคุยปรึกษาหารือด้วยความเชื่อใจกัน สามารถช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีที่พึ่ง ได้รับคำปรึกษาที่ดีและเหมาะสม สามารถนำไปปรับเปลี่ยนแนวคิด ทัศนคติ พฤติกรรมในการดำเนินชีวิต

1.5 การส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลาย โดยส่งเสริมกิจกรรมทั้งกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมพัฒนาทักษะ และกิจกรรมนันทนาการอย่างหลากหลายต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา โดยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเพิ่มทางเลือก และลดเวลาว่างของ

นักเรียนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น กิจกรรมค่าย ชมรม การแข่งขันทางวิชาการ คนตรี กีฬา การแสดง หรือการอบรม

2. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเฝ้าระวังและควบคุมปัจจัยเสี่ยง เป็นการดำเนินการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมเฝ้าระวัง และควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่ได้จากประสบการณ์ของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่

2.1 การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการป้องปราม และการเฝ้าระวัง และคัดแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงออกจากนักเรียนกลุ่มปกติ สถานศึกษาจึงควรดำเนินการตรวจหาสารเสพติดอย่างต่อเนื่อง ในช่วงก่อนรับนักเรียนเข้าศึกษา และระหว่างภาคการศึกษา การตรวจหาสารเสพติดอาจทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การตรวจหาสารเสพติดจากนักเรียนทุกคนในสถานศึกษา ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้ประกอบการร้านค้าในสถานศึกษา การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะแบบเฉพาะเจาะจง ในนักเรียนที่มาสาย ขาดเรียน มีอาการง่วงนอน ไม่มีสมาธิในการเรียน ขออนุญาตเข้าห้องน้ำบ่อย เข้าห้องน้ำเป็นกลุ่ม หรือใช้เวลานานในการเข้าห้องน้ำ ทั้งหากพบปัสสาวะผิดปกติ สถานศึกษาควรส่งตัวอย่างปัสสาวะตรวจซ้ำ เพื่อยืนยันผล และจำแนกชนิดของยาเสพติด ตลอดจนซักถามข้อมูลเชิงลึกจากนักเรียน

และประสานกับผู้ปกครองในการแก้ไข
ปัญหาต่อไป

2.2 การตรวจค้นสิ่งเสพติด

การค้นหาลักสิ่งเสพติด และสิ่งผิดกฎหมาย เช่น
บุหรี่ สุรา อาวุธ และสื่อลามก จากตัวนักเรียน
กระเป๋านักเรียน สบابتลับ ปกเสื้อ ตลอดจน
การยึดมาจากนักเรียน และเผาทำลายถือเป็น
มาตรการในการป้องปรามยาเสพติดที่
สถานศึกษาดำเนินการได้ทุกวัน นอกจากนี้
การตรวจค้นสิ่งเสพติดอาจใช้สุนัขตำรวจ เข้า
ตรวจ และดมกลิ่นยาเสพติดในสถานศึกษา

2.3 การตรวจพื้นที่เสี่ยง แนว

ทางการตรวจพื้นที่เสี่ยง หรือการใช้กล้อง
วงจรปิด เช่น ห้องน้ำ มุมอาคาร หลังโรงเรียน
หรือจุดเสี่ยงต่าง ๆ ตลอดจนพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ
ภายนอกสถานศึกษา เช่น หอพัก ร้านค้า ร้าน
เกม สถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้า โรง
ภาพยนตร์ โต๊ะสนักเกอร์ หรือแหล่งมั่วสุม

2.4 การจัดทำฐานข้อมูล

นักเรียน รวบรวมข้อมูลทั้งไปของนักเรียน
ข้อมูลพฤติกรรม ทะเบียนประวัตินักเรียน
ข้อมูลบิดามารดา ผู้ปกครอง ข้อมูล
สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ข้อมูลการเดินทาง
ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เบอร์โทรศัพท์
สำหรับติดต่อประสานงาน ควรมีการ
ประสานงานข้อมูลกับสถานศึกษาเดิม เชิญ
ผู้ปกครองมาให้ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็น
ฐานข้อมูลนักเรียนใช้ประโยชน์ในการ
วิเคราะห์ความเสี่ยง และประโยชน์ในการ
วางแผนช่วยเหลือนักเรียน

2.5 การปรับปรุงสภาพแวดล้อม

เป็นการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้มี
ระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย ส่งเสริม
พัฒนาความรู้ความสามารถ และพัฒนา
ศักยภาพของนักเรียน มีห้องสมุด ห้อง
คอมพิวเตอร์ที่สามารถสืบค้นข้อมูล มีโต๊ะม้านั่ง
สำหรับพักผ่อน อ่านหนังสือ มีลานกีฬา
และอุปกรณ์กีฬาเพียงพอ มีบอร์ดนิทรรศการ
ให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันที่กระจายอยู่ทั่ว
โรงเรียน

2.6 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เพื่อลดปัจจัยเสี่ยง เป็นการป้องกันปัจจัยเสี่ยง
ต่าง ๆ ที่อาจส่งผลให้นักเรียนไปเกี่ยวข้องกับ
ยาเสพติด โดยการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน
นี้ ครู ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูที่ปรึกษา ครู
แนะแนว ครูหัวหน้าระดับชั้น ครูประจำวิชา
ครูฝ่ายกิจการนักเรียน ช่วยกันดูแลให้
คำปรึกษานักเรียน ในเรื่องส่วนตัว พฤติกรรม
และความประพฤติ นอกจากนี้ยังประสาน
ความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครอบครัว และ
ชุมชนของนักเรียนเพื่อให้สามารถดูแล
นักเรียนร่วมกัน รูปแบบการช่วยเหลือ
ดังกล่าว เช่น ถ้านักเรียนมีปัญหาด้าน
เศรษฐกิจ โรงเรียนควรสนับสนุนด้าน
ทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวัน โครงการ
จักรยานยืมเรียนใช้ในการเดินทางระหว่าง
บ้านกับโรงเรียน ถ้ามมีปัญหาด้านวิชาการก็ใช้
วิธีการสอนเสริมแก่นักเรียน

3. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในกรณีที่พบว่านักเรียนติดสารเสพติดสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง จะมีการประสานงานในการส่งต่อกับสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เช่น รูปแบบของค่ายทหาร พระวิทยากร โรงพยาบาล เพื่อส่งต่อนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษา และเมื่อผ่านขั้นตอนการบำบัดแล้วหายเป็นปกติสถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนกลับเข้ามาเรียนได้ตามปกติ ตลอดจนติดตามสังเกตพฤติกรรม ตรวจสอบสารเสพติด ร่วมกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

4. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ทั้งนี้รูปแบบการปฏิบัติที่ได้จากประสบการณ์ของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่

4.1 การวางแผนนโยบาย ทีมงาน และกิจกรรมด้านยาเสพติด โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายด้านยาเสพติดเป็นนโยบายหนึ่งของสถานศึกษา ตลอดจนกำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดแผนการดำเนินงาน กิจกรรมในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด สถานศึกษาควร

นำเสนอ นโยบายด้านยาเสพติดให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองทราบ และถือเป็นระเบียบและข้อตกลงของสถานศึกษาร่วมกัน

4.2 การติดตามและประเมินผล

การดำเนินงาน สถานศึกษาจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติด และข้อจำกัดในการดำเนินงาน ตลอดจนปรับปรุงนโยบาย และกิจกรรมการดำเนินงานด้านยาเสพติดให้มีความเหมาะสม

4.3 การรวบรวมข้อมูล สถิติ และการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

สถานศึกษาควรรวบรวมข้อมูลด้านสถิติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สรุปการปฏิบัติที่เป็นเลิศ นวัตกรรม หรือจัดทำคู่มือการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนให้ครู หรือนักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลทำการศึกษาวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้สถานการณ์ด้านยาเสพติดของสถานศึกษาเป็นกรณีศึกษา

4.4 การพัฒนาศักยภาพ

ทีมงาน เป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งส่งเสริมการดำเนินงานของครูและนักเรียนแกนนำในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนแกนนำได้รับการฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานการดำเนินการป้องกันแก้ไข

ปัญหาหาสาเหตุคิดในพื้นที่อื่นตลอดจน
ฝึกอบรมในหลักสูตรเป็นวิทยากรแกนนำ
การให้คำปรึกษา หรือการตรวจหาสาเหตุ
คิด

4.5 การสร้างขวัญและกำลังใจ

สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนผู้ปฏิบัติงาน
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาหาสาเหตุ
เช่น การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์
และส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านหาสาเหตุ
เป็นผลงานของครู และนักเรียน เพื่อสร้าง
ขวัญกำลังใจ และความภาคภูมิใจแก่
ผู้ปฏิบัติงาน

5. การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการ
ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เป็น
การดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา
หาสาเหตุร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น
ผู้ปกครอง ชุมชน โรงเรียนในเขตพื้นที่การ
มัธยมศึกษา ศาสนสถาน ตำรวจ ทหาร
โรงพยาบาล ผู้ประกอบการภาคเอกชน
องค์กรพัฒนาเอกชน และศิษย์เก่า เพื่อให้
เครือข่ายภาคีต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาหาสาเหตุทั้งภายใน
และภายนอกสถานศึกษา ทั้งนี้การดำเนินงาน
ร่วมกันกับภาคีเครือข่ายที่ได้จากประสบการณ์
ของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่

5.1 ความร่วมมือกับครอบครัว

เป็นการสร้างความร่วมมือ และสร้างความ
เข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน ครู
ที่รับผิดชอบในการป้องกันแก้ไขปัญหาหา
สาเหตุ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมที่สถานศึกษา

ดำเนินการ เช่น การจัดประชุมผู้ปกครองชั้น
เรียน การเยี่ยมบ้าน การให้ความรู้แก่
ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลาน การสังเกต
พฤติกรรม การพบปะพูดคุยระหว่างครูที่
ปรึกษากับผู้ปกครอง หรือการแสวงหา
แนวทางร่วมกันในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
จากนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือนักเรียนที่เกี่ยวข้อง
กับหาสาเหตุให้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ

5.2 ความร่วมมือกับชุมชน

เป็นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนที่ใกล้ชิดกับ
สถานศึกษา และชุมชนที่นักเรียนอาศัย ได้แก่
ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และ
หน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้
การป้องกันและแก้ไขปัญหาหาสาเหตุภายใน
สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการ
ประสานความร่วมมือกับชุมชน ช่วยเป็นหู เป็นตา
และมีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนในขณะที่
สถานศึกษาก็ให้การสนับสนุนในการจัด
กิจกรรมต่างๆ กับทางชุมชน อย่างเกื้อกูลกัน
เช่น การณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านหาสาเหตุ
การจัดกิจกรรมร่วมเด็กและเยาวชนในชุมชน

5.3 ความร่วมมือกับคณะทำงาน
กับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านหาสาเหตุ
การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาหา
สาเหตุในสถานศึกษา สามารถประสานความ
ร่วมมือกับสำนักงานป้องกันและปราบปราม
หาสาเหตุ ภาค 9 เพื่อขอสนับสนุน
งบประมาณ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ
หาสาเหตุประจำอำเภอ และจังหวัด กอง

บังคับการ สถานีตำรวจ ทหาร โรงพยาบาล ผู้นำท้องถิ่น หรือสถานศึกษาอื่น ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ควรสนับสนุนงบประมาณให้การดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน สถานศึกษา โดยสนับสนุนองค์ความรู้ แนว ทางการดำเนินงาน และงบประมาณให้กับ สถานศึกษาตามความเหมาะสม และจัดระดับ การแพร่ระบาดของยาเสพติด ระดับเบาบาง ระดับปานกลาง และระดับรุนแรง ในการให้ ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษา ภาคประชาชน ผู้ประกอบการและหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญเข้า มามีส่วนร่วมและสนับสนุนทรัพยากรในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกับ สถานศึกษา

2. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดนโยบายการดำเนินงานการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เป็น รูปธรรมเพื่อให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติได้ อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับแต่ละ สถานศึกษา และควรมีการกำกับติดตามการ นำนโยบายไปปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ มีการวัดผล ประเมินผล

สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องใช้เป็นตัวชี้วัดหนึ่ง ในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดย ให้สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพ ทั้งให้การ สนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษาตาม ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในแต่ละสถานศึกษา และพื้นที่

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การมัธยมศึกษา เขต 12 ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งการแนะนำ ส่งเสริม ขยาย เชิดชูเกียรติสถานศึกษา ครู ผู้รับผิดชอบงาน ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด อย่าง ที่กรมสามัญศึกษาในอดีตดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2546

4. การดำเนินการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา และยอมรับ สถานการณ์ยาเสพติดที่เกิดขึ้นทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นการสำรวจ สถานการณ์ยาเสพติด จึงจำเป็นต้องรวบรวม อย่างต่อเนื่อง และเป็นจริงโดยมอบหมายให้ หน่วยงานภาคนอกตรวจสอบ เพื่อให้ได้ ข้อมูลสถานการณ์ด้านยาเสพติดที่แท้จริง เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ในการกำหนด นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

5. การดำเนินการป้องกันและ

แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ 5 ร้ว ป้องกันยาเสพติด สำนัก นายกรัฐมนตรี ของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่เห็น เป็นรูปธรรมมีบางยุทธศาสตร์เท่านั้นที่ ดำเนินการอย่างเข้มแข็ง เช่น ร้วชายแดน ร้ว โรงเรียน ในส่วนของร้วชุมชน ร้วสังคม และ ร้วครอบครัว ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด ชุมชน หรือท้องถิ่นใดปลอดยาเสพติด ย่อม ส่งผลให้สถานศึกษาในชุมชนปลอดยาเสพติด ด้วย หากมีการดำเนินการยุทธศาสตร์ 5 ร้ว ป้องกันอย่างเข้มแข็งทุกร้ว อย่างต่อเนื่องและ สอดรับกันเป็นรูปธรรมแล้ว ปัญหาปัญหายา

เสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยต้อง หดไปหรือลดน้อยลงซึ่งจะส่งผลดีต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศชาติให้ เจริญก้าวหน้าต่อไป

6. สถานศึกษาต้องมีการจัดทำ แผนงาน/โครงการในการป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาโดยมี การศึกษาหาข้อมูลช่องทางการแพร่ระบาด ของยาเสพติดแต่ละชนิด และหาแนวทางใน การป้องกันแก้ไขด้วยการใช้กิจกรรม โครงการต่างๆ ของแต่ละสถานศึกษา และ ดำเนินการแบบบูรณาการ การมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วม อย่างเข้มแข็ง และต้องยอมรับความจริง มี ความจริงใจ ในการ แก้ไข ปัญห

บรรณานุกรม

- รัชณี ณ ระนอง. (2545).สรุปรายงานการประชุมสัมมนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับประเทศ. กรุงเทพฯ ๑: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย. (2537). ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ ๑: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2548). รายงานผลการสำรวจประเมิน สถานการณ์ยาเสพติดในสถานศึกษา ครั้งที่ 1. ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด แห่งชาติ (ศตส.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักวิจัยแอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2544). “โครงการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน ไทยศึกษาเฉพาะตัวอย่างนักเรียนนักศึกษาภาคปกติในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและทบวงมหาวิทยาลัย.” ออนไลน์. <http://www.abca-ksc.poll.th.org>. (12 สิงหาคม 2550).

